

פניני הפרשה

בס"ד פרשת חיי שרה תשפ"ד

פנינים לשלחן שבת

ויש לדון בהאי דינא: דהנה בספר חסידים (סי' תקל"א) הקשה מהא דרבקה דאמרה קודם 'שתה אדוני' ורק אחר כך 'וגם לגמליך אשקה', חזו"ן דהקדימה אליעזר לפני הבהמות, ותיריך דהגמרא בברכות איירי דוקא לענין אכילה, אבל לענין שתייה מקדימין האדם (ומובאים דבריו במגן אברהם סי' קס"ז סקי"ח).

והנה איתא בקרא בפרשת נח 'והיה לך ולהם לאכלה', ותיקשי הא בהמה קודמת לאדם, ובחי' מהרי"ל דיסקין (ע"ת בשם הגאון ר' יצחק ירוחם דיסקין זצ"ל) ביאר דיש ליישב דינא דהגמרא בברכות הוי רק בגוונא דאית ליה קנין הגוף בהמה, אך לא בשומר או ברועה, ולפי זה מיושב שפיר דהרי נח לא קנה הבעלי חיים ומשום הכי לא היה צריך להקדים הבהמות.

אמנם, להאי חידושי תיקשי מהי קושיית הספר חסידים, הא הבהמות לא היו שייכות לרבקה, ואין לומר דהקושיה על אליעזר היאך שתה מקודם, דהא גם כן לא היו בהמות של אליעזר, וצ"ע. (פרורים משלחן רבינו - הגר"א גניחובסקי זצ"ל)

וְשָׁנִי צְמִידִים עַל יְדֵיהָ (כד, כב) וברש"י: "זמו לשני לחות (הברית)".

מה ענין הלחות לכאן? אלא בגמ' מקשינן (ברכות יז.) "נשים במאי קא זכיין בעוה"ב?" ומבארת שם הגמ' שזוכות על סיועם לבעלם ובניהם ללמוד תורה. ודבר זה נתכווין אליעזר לרמוז לרבקה בעת שהעניק לה את שני הצמידין, לרמוזה, שאם ברצונה לזכות בחיי עוה"ב, שתסייע בלימוד התורה של בעלה ובניה. (ומתוק האור בשם מאמר מרדכי)

תמצית הפרשה:

פטירת שרה אמנו בת 127. אברהם קונה את מערת המכפלה מעפרון, וקובר בה את שרה. הוא שולח את אליעזר עבדו למצוא שידוך ליצחק, ומשביעו שלא יקח מבנות כנען. הוא נותן בידי אליעזר עשרה גמלים, ושטר שכתוב בו שכל נכסיו של אברהם נתונים ליצחק, כדי שאנשים ירצו לתת את בתם ליצחק. אליעזר יוצא לארם נהריים, קופצת לו הדרך ובאותו יום הוא כבר מגיע. הוא מתמקם עם גמליו על ידי באר המים, ומבקש מהש"ת סימן: הנערה שאבקש ממנה שתשאב עבורי מים לשתות והיא תציע להשקות אף את הגמלים, על-אף שזאת לא ביקשתי ממנה, היא מתאימה למידת החסד של בית אברהם. ע"י סימן זה הוא מוצא את רבקה מתאימה ליצחק. אליעזר מוזמן לביתה של רבקה לדבר עם אביה (בתואל) על השידוך, הוא מספר להם את הסימן שעשה ושרבקה נמצאה מתאימה, והם מסכימים לשידוך. בתחילה רצו שרבקה תישאר בביתם עוד תקופה, אולם אליעזר מבקש לעשות את הנישואין מיד. שאלו את רבקה והיא הסכימה, אליעזר עם ורבקה יוצאים לדרך, לביתו של אברהם. מתקרבים לבית אברהם, ובשעה זו יצא יצחק לשדה להתפלל (שימצא את זיווגו-מפרשים). אז הוא מתקן את תפילת מנחה. יצחק נושא את רבקה לאשה. אברהם נושא פעם שנייה את הגר לאשה, מוליד ממנה עוד ששה בנים. כאשר אברהם מחלק את רכושו קודם פטירתו, את הרוב הוריש ליצחק, ואילו לשאר ילדיו (מהגר) נתן רק את המתנות שקיבל מפרעה ומאבימלך כששיחררו את שרה, ושאר מתנות שקיבל בימי חייו. כי לא רצה ליהנות ממתנות, וגם לא רצה שייצחק יהנה מהם (שונא מתנות יחיה). אברהם אבינו נפטר לבית עולמו בשיבה טובה בן 175. ישמעאל מכבד את יצחק שילך לפניו בהלווייתו של אברהם, ומכאן למדו חז"ל שישמעאל חזר בתשובה. אברהם נקבר במערת המכפלה, סמוך לשרה.

נענה הגר"א ואמר שהמקור לזה הוא במדרש, שם כתי' 'זה' ברך את אברהם 'בכל' - זו סוכה'. אמנם כמובן השאלה מתבקשת היכן מרומז כאן סוכה? אלא ביאר הגר"א, תיבת 'בכל' היא ר"ת של המילים הראשונות בפסוקים המדברים ממצוות סוכה, 'ב'סוכות תשבו שבעת ימים, ב'ל האזרח בישראל ישבו בסוכות, ל'מען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני'.

וַיֹּאמֶר הַגְּמִיאֲנִי נָא מַעַט מַיִם... וְתֹאמַר שְׂתֵה אֲדֹנָי. (כד, יז-יח).

אליעזר ביקש ממנה "הגמיאני", והיא ענתה לו "שתה אדוני", מה פשר שינוי הלשון הזה? אלא, "גמיאנה" היא בבת אחת, בלגימה אחת, ללא הפסק, ואילו "שתיה" היא עם הפסק, בנחת, בכמה לגימות. אליעזר רצה לבחון אותה בפן נוסף, לא רק אם היא תסכים לשאוב לו מים, אלא האם תתן לו לשתות בנחת או שמא תלחיץ אותו לשתות מהר שלא לעכב אותה, ולכן בפנותו אליה הדגיש אליעזר "הגמיאני נא" - אשתה אותם בלגימה אחת ולא אעכב אותך, ורצה לראות איך רבקה תגיב לו, ואכן, היא עמדה במבחן, ואמרה לו "שתה אדוני", תשתה בנחת, בלי לחץ. (ומתוק האור)

וְתֹאמַר שְׂתֵה אֲדֹנָי וְגו' וְתֹאמַר גַּם לְגַמְלֶיךָ וְגו' (כ"ד י"ח, ט)

איתא בגמרא ברכות (מ' א') אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת. (ונחלקו הפוסקים אם הוי דין דאורייתא או דרבנן).

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה

וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֵׁבַע שָׁנִים: (כג, א). בספר 'יריעות שלמה' מבאר דבר נחמד, שלפי נמצא שמניין שנות חייו של אברהם (175) ושל שרה (127) היו שוין. דהנה איתא במדרש 'בן מח שנים הכיר אברהם את בוראו', והנה אמרי' בש"ס "גר שנתגייר כקטן שנולד דמי", ולפי"ז מתחילים למנות את שנותיו של אברהם רק מגיל מח, שאז נולד מחדש, וכיון שפטירתו הייתה בגיל 175, נמצא שמניין שנותיו הנימנים והנחשבים הם 127 שנים, בדיוק כמניין חיי שרה. ואם תאמר שמא גם שרה הכירה את בוראה רק בגיל מאוחר? התשובה היא שכבר כתב רש"י 'כולם שוין לטובה', שלא היו שנים בחייה שלא הכירה את בוראה, אלא כל שנותיה היו שוין לטובה. ('ילקוט האורים')

בְּקֶרֶת אַרְבַּע (כג, ב).

וברש"י: על שם אדם אברהם יצחק ויעקב שנקברו בה, ד"א שנקברו בה 'אמהות חוה ושרה ורבקה ולא' (ב"ר פרק ג"ח).

וקשה למה בחר בשם האמהות יותר מבשם האבות וי"ל שדרש ארבע לשון נקבה וביפה תואר תיריך שהאמהות מתו ונקברו בה לפני האבות ולפיכך נקראת על שמן והביא ראי' שלאח מתה לפני יעקב מזה שלא נאמר בה שירדה למצרים ותימה בעיני שהוצרך לזה שהרי מפורש אמר יעקב ושמה קברתי את לאה (בראשית מ"ט). (אזנים לתורה)

וְאֶבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְהִי

בְּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכֹל: (כד, א) יש לפרש מהי הכוונה 'בכל', ע"פ מה שאמרו חז"ל (קדושין לב): "אין זקן אלא מי שקנה חכמה", ועוד אמרו (נדרים מא). "במערבא אמרי: דדא קני מה חסר, דא לא קני, מה קני? (מי שקנה חכמת התורה, לא חסר לו כלום, מי שלא קנה תורה, מה כן קנה? כלום!) וממילא, כיון שהתורה כותבת על אברהם שהיה 'זקן' - שקנה חכמת התורה, נמצא ש'זה' ברך את אברהם בכל", שלא חסר לו מאומה! (ומתוק האור בשם גן רוה)

וַיְהִי בְרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכֹל: (כד, א)

פעם אחת בחוה"מ סוכות שאל הגר"א מוילנא זצ"ל את תלמידיו: 'מנין שקיים אברהם אבינו מצוות סוכה? ולא היה מתלמידיו שידע להשיב.

וְתִכְלָ לְהִשְׁקָתוֹ וְתֹאמַר גַּם לְגַמְלֵיךְ אֲשָׁב (כד, יט)

מדוע רבקה הציעה להשקות את הגמלים רק לאחר שאליעזר סיים לשתות, ולא החלה בהשקאת הגמלים תוך כדי שאליעזר שותה? אלא, ההלכה היא ש"אין משיחין בשעת הסעודה", ואין הכוונה רק שלאדם עצמו שאוכל אסור לדבר, אלא לכל אדם יש איסור לשוחח עם אדם האוכל, מחשש שמחמת השיחה הלה יחנק ח"ו. ומפני הלכה זו המתנינה רבקה עד שאליעזר סיים לשתות (דשתייה ואכילה חד הם לעניין הלכה דאין משיחין בשעת סעודה) ורק אז דיברה עימו שהיא תשקה גם את הגמלים. (ומתוק האור בשם רמת שמואל)

וַיֹּאמֶר בּוֹא בְרוּךְ יְהוָה (ברא' כד, לא).

רש"י מבאר שבעצם אליעזר היה מקולל וארוה, היות שהיה עבד (וזאת מחמת קללת נח לבנו חם 'ארור נענע עבד עבדים יהיה לאחיו'), וכאשר לבן אמר לו 'בוא ברוך ה', הוציא לבן את אליעזר מכלל ארוה לכלל ברוך. ויש להבין מה היה הצורך בזה. אלא, משום שלבן חשב שהצמידים ושאר התכשיטים שאליעזר הביא לרבקה הם בתורת קדושין, ולבן ידע שלפי ההלכה עבד אינו יכול להיות שליח לקדש אשה, ולכן הוציא לבן מארוה לברוך, ואז יכול לקדש. אולם לפי האמת אליעזר כלל לא הביא את התכשיטים בתורת קדושין אלא מתנה בעלמא, ולכן אמר לו אליעזר 'עבד אברהם אנוכי', כלו', אין כאן שום בעיה הלכתית גם אם אשאר כעבד - שהוא ארוה. (רבי יונתן אייבשיץ, תפארת יונתן)

וְאָבָא הַיּוֹם אֶל הָעֵץ (כד, מב).

ודרשו חז"ל: "היום" - היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לאליעזר הדרך" (הוא יצא מבאר שבע, שהיא בדרומה של א"י, והגיע באותו יום לארם נהרים שנמצאת בצפונה של א"י). וצ"ב מה היה הצורך בקפיצת הדרך?

אלא, העניין יובן ע"פ שני מאמרי חז"ל. א. אמרו חז"ל שרבקה הייתה בת שלש באותו זמן, ולפי"ז מדאורייתא לא היה שייך לקדש את רבקה ליצחק, כי אין קדושין תופסים בקטנה, ורק מדרבנן אפשר אם אביה מקבל את כסף הקדושין. ב. אמרו חז"ל (הובא ברש"י) שבתואל אבי רבקה מת באותו יום שאליעזר בא לביתם. וממילא, אם לא הייתה לאליעזר קפיצת הדרך, היה אליעזר בא אל בית רבקה רק למחרת, לאחר שאביה כבר מת! ואז לא היה אפשר לקדש את רבקה ולהשיאה ליצחק כלל וכלל, אף לא מדרבנן! לכן הקפיץ לו הקב"ה את הדרך, והספיק לבוא באותו יום שמת בתואל, ובא קודם שמת, ונתן לו את כסף קידושיה של רבקה! הפלא ופלא! (רבי יונתן אייבשיץ - תפארת יונתן)

נושא בפרשה

ליקוט נפלא - נישואין - נישואי יצחק לרבקה

בספר אגרא דבי הילולא מונה ומפרט את מנהגי החופה, שדומים לסדר עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים:

- שתי הכוסות שמשתמשים בחופה הם כנגד שני השעירים, האחד לה' והאחד לעזאזל, הכוס של ברכת הנישואין היא כנגד השעיר לה', והכוס ששוברין, היא כנגד השעיר לעזאזל - הפח נשבר ואנחנו נמלטנו.
- בחופה מוזגין יין שני פעמים, אחת לברכת אירוסין, ואחת לברכת נישואין, והנה ברכת אירוסין היא ברכה אחת, ואילו ברכות הנישואין הם ז' ברכות. נמצא שמוזיגה אחת היא לצורך ברכה אחת, ומוזיגה נוספת לצורך ז' ברכות, ושני מוזיגות אלו הם כנגד שתי הזאות הדם שהיזה הכה"ג, הזאה אחת היזה "אחת" למעלה, והזאה נוספת היזה "שבע" למטה.
- קריאת הכתובה, כנגד קריאת התורה שהיה קורא הכה"ג.
- שני השושבינין שמלווין את החתן הם כנגד שני שושביני כה"ג, הסגן בימינו וראש בית אב משמאלו.
- שלחן הסעודת נישואין דומה למזבח, האכילה לקרבן, השתייה לנסכים, והמנגנים בכלי הזמר כנגד הלוויים שהיו משררין בביהמ"ק.
- מוסיף הרב שלמה לוינשטיין שליט"א, שאפשר שסעודת הנישואין לאחר החופה היא כנגד ה"יו"ט שהיה עושה הכה"ג לאוהביו בעת שיצא בשלום מן הקודש".

מקורות וטעמים למנהגים שונים בשמחת נישואין

שבת עליה לתורה

כתב הרשב"א ב'משמרת הבית' (בית הנשים בית ז שער ב) וז"ל: "ואני אומר, כי מנהגן של ישראל בכל מקום ומקום, תורה היא, וכל מה שעושים במנהגיהן, יסודתן בקודש, ובכל מקומותינו הנהיגו להכין סעודה ושמחה שבת לפני שבת של נישואין". (הובא בספר אבני זכרון)

מנהג ה'בגלייטען' בשבת

איתא בפרקי דר' אליעזר (פרק יז): "כשבנה שלמה בית המקדש, בנה שני שערים, אחד לחתנים ואחד לאבלים ולמנוודים, והיו ישראל הולכין בשבתות, ויושבין בין שני שערים הללו, והנכנס בשער החתנים היו יודעים שהוא חתן, והיו אומרים לו: "השוכן בבית הזה ישמחך בבנים ובבנות"... ומיום שנחרב ביהמ"ק התקינו חכמים ז"ל שיהיו חתנים [ואבלים] הולכין לבית הכנסת ולבתי מדרשות, ואנשי המקום רואים את החתן ושמחים עימו".

יום החופה

הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זצ"ל, בעת שחגר האבנט על בנו קודם חופתו, אמר לו: "דע בני וראה, כי ישנן ג' פעמים שבהן מדליקין נרות עבור האדם: פעם אחת - בעת שנכנס לברית מילה. פעם שניה - בעת שהולך לחופה, ופעם שלישית - נר נשמה, כשנפטר מן העולם. והנה, בפעם הראשונה אין בידו לעשות תשובה כי לא בר דעת הוא, ובפעם השלישית גם כן אינו יכול כי כבר מאוחר מידי, אבל עכשיו שמדליקין עבורך את הנרות, בפעם השניה, יש לך עוד הברירה לעשות תשובה, ואם לא עכשיו אימתי...". (הובא בליקוט ששון ושמחה לרבי יואל איצקוביץ בשם ספר 'בישורון מלך')

שבירת הכוס בחופה

איתא במדרש קהלת ששבירת הלוחות גרמה לשכחת התורה. ויש לומר ששבירת הכוס בחופה באה לרמוז ולהזכיר לחתן ולכלה את אותה השכחה שנגרמה מחמת שבירת הלוחות, והיינו שבאה לרמוז להם שיש לשכוח את העוולות שכל אחד מהם יעשה לזולתו, וכך יהיה ביניהם שלום בית, ותשרה השכינה ביניהם ויזכו לבנות בית נאמן בישראל. (בשם ה'דברי יואל' מסאטמאר זצ"ל)

(נלקט מהספר ומתוק האור - ענייני נישואין)

מדרשי חז"ל על הפרשה

בתנחומא חיי שרה סי' ב': "אברהם, אשתו מכבתו וקוראתו אדוני, שנאמר 'אדוני זקן', ועליה נאמר 'אשת חיל עטרת בעלה' (משלי יב, ד), ולפיכך כתיב ביה באברהם 'וה' ברח את אברהם בכל' (כלו', שהברכה הייתה בזה שהייתה לו אשה טובה שכבדה אותו).
ובסי' ד' (שם) מסופר איך אברהם קונן על שרה, וז"ל: "אשת חיל עטרת בעלה" - זה אברהם שהיה מקונן על שרה".
עוד שם: "התחיל אברהם לבכות עליה ולומר 'אשת חיל מי ימצא'". עיי"ש שאברהם המליץ עליה את כל המזמור 'אשת חיל', והמדרש שם מפרט איך אברהם קישר כל פסוק ופסוק למעשיה הטובים של שרה, (עי"ש).
עוד שם: "כיון שמתה שרה קפצה זקנה על אברהם". (שמרוב צער על פטירתה, הודקנו כוחותיו בטרם עת).

תולדות חיי של אברהם אבינו ע"ה

נולד לתרח, באור כשדים. בן ג' שנים הכיר את בוראו, ויש אומרים בן מח שנים. גר באור כשדים, שם נשא את שרה, שרה עקרה. הם גיירו אנשים רבים וקירבום תחת כנפי השכינה. בגיל 75 יצא עם שרה ע"פ ציווי ה' מחרן לארץ ישראל. בן 85 נשא את הגר שפחת שרה, וממנה נולד לו ישמעאל. בן 99 נצטווה מהקב"ה לקיים ברית-מילה. באותם ימים נתבשר שיוולד לו בן. בן 100 שנה, ושרה בת 99, נולד להם יצחק. בן 137 ציווה הש"ת לעקוד את יצחק. בזמן העקידה נפטרה שרה, בת 127 (נמצא שאברהם היה גדול משרה ב-10 שנים). בן 175 נפטר לבית עולמו זקן ושבע ימים.

יומא דהילולא

מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל - ב' כסליו תשכ"ג

ימי בחרותו ונישואיו

מרן רבי אהרן קוטלר זצ"ל נולד בטבת תרנ"ב בעיר סטילוביץ פלך וילנא. משפחתו התייחסה למשפחת הגאונים בעל משכנות יעקב ובעל קרן אורה. בהיותו ילד נתייחס מאביו, גם אמו לא האריכה ימים ונפטרה עוד לפני היותו בר מצוה. בילדותו למד תורה מפי אביו ועוד בגיל רך שלח אותו ללמוד אצל הגאון המפורסם רבי זלמן סנדר שפירא בקרייניק.

כבר בנעורותו נתגלה בכשרונותיו הנדירים כחשקת התורה בהתמדתו ובוכרונו הנפלא. בני עירו יודעים לספר כי בהיותו נער ידע תנ"ך בעל פה. אחרי פטירת האב סבלה המשפחה הרבה ועברה לגור במינסק שם למד רבי אהרן באהלי התורה שבעיר. בשנת תרס"ו בגיל 14 עבר ללמוד בישיבה המפורסמת נכנסת ישראל בסלבודקה שבהנהגתה הרוחנית של הסבא רבי נתן נטע צבי פינקל זצ"ל פטרונם של ישיבות המוסר, ובהנהגת ראש הישיבה רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל. אם כי תלמידי הישיבה היו רובם ככולם בעלי כשרונות נעלים התבלט מיד רבי אהרן העלוי מסיילוביץ. הוא היה פארה של הישיבה וילד שעשועים של מוריו הגדולים. כבר אז כשהרצה בחבורה התאספו כל בני הישיבה לשמוע את דבריו.

כאשר בשנת תרע"ג ביקר בסלבודקה גיסו של ראש הישיבה רבי משה מרדכי אפשטיין, הלא הוא הגאון רבי איסר זלמן מלצר רבה של סלוצק וראש ישיבתו, הבחין מיד בעילוי המופלג רבי אהרן ויקחהו כחתן לבתו. בחורף תרע"ד חגגו את החתונה בסלוצק שהיתה למאורע בעולם הישיבות. אחרי החתונה והוא אז בן 22 בחר בו חמיו כראש לתלמידים המצויינים שבישיבתו ואור חדש החל להאיר בישיבת סלוצק.

באותה השנה פרצה מלחמת העולם הראשונה והעמידה בסכנה את קיומה של הישיבה. בעוד שהגרא"ז מלצר נאלץ להירתם בנשיאת עולה החומרי, הראה רבי אהרן את כחו בניהול הישיבה במשא ובמתנו עם התלמידים. שומעי שעוריו התפעלו מבקיאותו חריפותו ועמקותו. הוא המשיך בלימודיו גם כשהעיר נהייתה מטרה לפגזי התותחים. בשנת תרע"ז עם פרוץ המהפכה הסובייטית כשהגרא"ז נאסר ע"י הבולשביקים התגלה רבי אהרן בגדלותו לא רק כגאון אלא גם כמנהיג שהשכיל לנהל לבדו את הישיבה בחכמה ובמסירות נפש למרות התנאים החדשים והניסיונות הבלתי טבעיים.

בראשות ישיבת קלצק

בשנת תרפ"א גדלה הסכנה, התגברו הרדיפות תחת השלטון הסובייטי כך שלא היתה אפשרות להחזיק את הישיבה, וכדי להצילה החליט רבי איסר זלמן להעבירה למדינת פולין המחודשת ושלה קבוצה של תלמידים מצויינים עם רבי אהרן בראשם שהבריחו באורח בלתי ליגאלי את הגבול ותקעו יתד בעיר קלצק שבפולין הסמוכה לגבול. הגרא"ז לא רצה להפרד מהקהילתו שבסלוצק ונשאר על משמרתו בסלוצק. כך נוסדה ישיבת קלצק ע"י רבי אהרן.

בנסיבות קשות ונגד רוח הזמן החדש כשרוחות ההשכלה כבר השתוללו ברחוב היהודי וחדרו גם בין כתלי הישיבות בנה רבי אהרן את משכן התורה החדש ממש כיש מאין וכשכל מעמסת הישיבה בחומר וברוח נופלת על שכמו, ושמעה של ישיבת קלצק הלך וגדל והיא הנפכה מהר לאחד המבצרים המפוראים בעולם הישיבות בתקופה של בין שתי מלחמות העולם, אליה נהרו תלמידים מכל רחבי פולין ומחוצה לה.

עומד בפרץ

לא רק למדנותו וחריפותו משכו את בני התורה המעולים לקלצק אלא גם יחסו האבהי לתלמידיו מדותיו והתנהגותו עם הבריות, כאן גם החל לפרושה את השפעתו על כל חיי העיר ועמד בפרץ בראותו את המצב הירוד בשחל החנוך כשהחנינוך החילוני החל לכבוש עמדות בכל עיר ועיירה בהקים בתי ספר תרבות שתחת המסוה של למוד לשון הקודש הרחיבו את רשתם בכל רחבי פולין וכמובן שלא פסחו על קלצק - עיר הידועה כמבצר של ציונים. בהכירו את הסכנה שבחנינוך החפשי, הטיל את כל כחותיו למערכה זו ולא היסס לעלות על כמת בית הכנסת ולהכריז בועם: "תרבות זוהי שמד". עמדתו התקיפה והבלתי פושרת הייתה גלים סוערים לא רק במחנה הלאומיים אלא גם היהודים חרדים רבים לא הבינוהו. החופשים חוללו מלחמה חריפה נגדו ולא נרתעו מהלשנה כי בני הישיבה הבלתי ליגאליים הבריחו את הגבול וזאת להתנקש בישיבה ובאדם כאחד.

על אף העול הכבד להתחזקת הישיבה שהיה כולו מוטל עליו, נכנס יותר ויותר למערכה הצבורית והטה שכמו לשאת גם בעול עניני הכלל. היה איש סודם של מרנן החפץ חיים ורבי חיים עוזר גרודונסקי זיע"א שהתחשבו בדעתו ועצתו. כאשר ביזמתם של שני הגדולים האלה הוקם ועד הישיבות, היה רבי אהרן מעמודי התווך, הוא השתתף בכנסיות הגדולות, הראשונה והשניה בוינה ואח"כ גם בשלישית במינבד וברביעית בירושלים. העיירה קלצק נחשבה אז כמבצר ציוני והעתונות הציונית לא פסקה להזהיר שהשתייכותו לאגודת ישראל עשויה להזיק לישיבה. ברם הוא לא חשש, והקים בעיירה ב"ס בית יעקב ונטע בלב תלמידי תחושת אחריות לעבודת וצרכי הכלל. היה מראשי החנוך החרדי 'חורב' שנוסד ע"י אגוד"ו וממריצי הרחבת רשת התלמודית תורה ובת"ס בית יעקב ברחבי פולין. באותה תקופה תצויין במיוחד פעילותו הנפלאה במאבק נגד גזירת השחיטה לה הקדיש חרשים רבים.

המצב הכלכלי החמור של הישיבה אילצהו לנדוד למרחקים, בשנת תרצ"ז ביקר בפעם הראשונה בארה"ב לטובת הישיבה, את שהותו שם ניצל לחזק ולכוון את החנוך ברוח למוד התורה הנהוג במזרח אירופה, ביזמתו נוסד הבית מדרש העליון בספרינגוואלי עם

הכולל הראשון, ובוה הניח את היסוד לדור החדש של בני תורה במובנו המקורי בארה"ב. בשנת תש' כשבועיים אחרי שהנאצים התנפלו על פולין, כבשו הסובייטים את מזרחה של פולין ונכנסו למחרת ראש השנה גם לקלצק. פולין עמדה בלהבות המלחמה, הקשר עם העולם החצוני הופסק וממילא גם ההכנסות לישיבה.

נוכח הסכנה שרחפה על עתיד הישיבה מצד הקומוניסטים החליט אחרי התייעצות עם רבי חיים עוזר זצ"ל להעתיקה אחרי שנות קיומה בקלצק לתחומי מדינת ליטא שממשלתה כבשה מחדש את וילנא והסביבה. כמובן שהעברת הישיבה והברחת התלמידים מעבר לגבול לא היו מן הדברים הקלים ורק בחסדי ה' ומתוך נסים גלויים הצליח הדבר. בתחילה הוקמה הישיבה בעיירה יאנובה הסמוכה לויילנא ברם אחרי חדשים מעטים חדרו הבולשביקים גם לשם והיה צורך לפזרה לשלשה מקומות סאלוך דוואט ודוקאשט. כדי להצילה רבי אהרן הקים את האלו הארעי בסאלוך וחלק את זמנו בין שלשת הכפרים בהם נמצאו חלקי הישיבה. הפיזור מחד והגברת השפעת הקומוניסטים מאידך הכבידו מאד על קיום הישיבה כשמצבה הכלכלי נהיה לבלי נשוא.

בתקופה זו סבל רבי אהרן הרבה באופן אישי מן הנגישות של הנ.ק.ד.ו. הסובייטי ולא נשאר מנוס מלחפש שוב דרכים להמלט. במצב נואש זה ישב ימים רבים בקובנה והתמסר להשגת אשרות כניסה ליפאן וארה"ב, ושוב נדד עם שארית תלמידי הישיבה ליפאן הרחוקה, הוא עצמו התישב בקובנה שם המשיך במאמצים להצלת בני התורה מאירופה והצליח להציל מאות רבות מצפרי הבולשביקים.

המהפכה הרוחנית ביבשת אמריקה

ברגע האחרון לפני פרוץ המלחמה בין גרמניה ורוסיה, לאחר שנות נדודים רעב ומחלות הגיע ר' אהרן עם תלמידיו בערב פסח תש"א לארה"ב. מיד עם בואו הטיל את עצמו לעבודת הצלה בתנופה שלא נראתה דוגמתה, הוא לא נח ולא שקט ובגאונות המיוחדת לו ורוחו החזקה הצליח לפרוץ את המסגרות שמקובלות ולעורר את יהדות אמריקה לפעולות חרום. הודות למאמציו אלה נצלו המונים שחיו בערבות וקרחוני סיביר, ע"י משלוחי מזון ורפואות. במרצו ועוזו רוחו הפיח רוח חדשה בקרב עסקני ההצלה ואלפים רבים נצולו ממחנות ההסגר וממות.

בד בבד עם ההצלה הגופנית של הפליטים החל רבי אהרן בפעולות למען הצלת התורה בארה"ב, הוא התקומם נגד השיגרה האמריקאית שהסתפקה במועט בכל מה שנוגע לתורה ויהדות. ראשי יהדות אמריקה מעצבי דעתה ודמותה, אילי הכסף, היו נמנים על שוחרי ההתבוללות והם היו החולשים על סדרי החיים הארגונים והמפלגות, בחכמתו ובתבונתו הצליח להבקיע חומה בצורה זו. הופעתו של רבי אהרן עלי אדמת העולם החדש חוללה מהפכה רוחנית ששינתה את הגישה והתפיסה להבנת בעיות הזמן בשחזי החנוך הדת והיהדות ופתרון המעשי בחיים. עם בואו החלה תקופה חדשה של התחדשות וצמיחת חיים יהודים מקוריים. יהדות אמריקה ראתה לפניו מנהיג יהודי מקורי מחונן בחכמה ודעת וכל המעלות והמדות שחנן ה' את יראיו באמת.

לא עברה שנה מאז דרכו רגליו על אדמת אמריקה ובשנת תש"ד הקים רבי אהרן את ישיבתו בית מדרש גבוה בלייקווד. רק עשרה בחורים מצויינים שלמדו מקודם בישיבות שונות באירופה התרכזו מסביבו בראשונה. בישיבה זו ראה המשך לישיבת קלצק. הוא זכה להקים דור של תלמידים אמריקאיים שהתמסרו ללמוד תורה לשמה שראו בלימוד התורה את המטרה החשובה ביותר בחייהם. במשך השנים עברו מאות ואלפי בני תורה דרך ישיבה זו שנהיה לגדולי תורה ומנהיגים רוחניים וזכו להיות חלוצים ומורי דרך להעלות את הסטנדרט של לימוד התורה בישיבות ברחבי אמריקה ולהרים את כבוד התורה ולומדיה בכל ארצות אמריקה.

כחכם הרואה את הנולד חתר לשינוי ערכים במערכות יהדות אמריקה, החל בחינוך, בו שם את הדגש על שלמות והאמת של החנוך הטהור ללא פשרות, וגומר בהדרגת והכונת החיים הצבוריים בכל השטחים. למרות פעולותיו המסועפות והכבירות למען יהדות ארה"ב לא התעלם מצרכי עם ישראל בארץ ישראל ובתפוצות. עם גאונותו בתורה היה גאון בחכמה ובמעשים תכליתיים ואין פלא שנהיה לדעת המכרעת בכל הבעיות הקשות שצפו בחיים היהודיים בכל ארצות תבל.

עם ביטול זרמי החינוך בא"י ובהרגישו את הסכנה הצפויה לחנוך הטהור בארץ, יום ר' אהרן זצ"ל את הקמת החנוך העצמאי ונהיה לפטרונו ואביו הרוחני והמעשי. מאז העמיד במסירות נפש עילאית את כוחו ומרצו למפעל זה והעמית על עצמו את העול הכספי והדאגה להעלות רמתו והרחבתו ככל האפשר. בשכל אנושי הפשוט אין להבין ולהשיג את יכלתו העל טבעית לחלק את כוחותיו בין התפקידים והמשימות לאין ספור שרצו עליו ויכול להם.

ימיו האחרונים

במשך חדישי קיץ תשכ"ב חש ברע וסבל מייסורים, ברם עניני הישיבה וטרדותיו המרובות כמו תמיד לא נתנו לו מנוח ולהיפנות לטפול רפואי. הימים הנוראים עברו באימה וביראה ובהתלהבות הישיבתית אם כי מקורביו הרגישו שנוי בהתנהגותו. ביום שלישי כ"ה תשרי התעלף הבית הכנסת בשעת תפילת שחרית ולמחרת הועבר לפי פקודת הרופא לבית החולים. המצב הוחמר וכעבור שעה ימים ראו הרופאים צורך בניתוח דחוף מסובך וקשה. גם בשעת סבלו יסורים גדולים נתגלתה גלותו ודבקתו בה כשלא פסק מללמוד ולהתעניין בעניני הישיבה, החנוך העצמאי ויתר צרכי הכלל. מלחלה התגברה מיום ליום והידיעה על חמרת מצבו החרידה את היהדות החרדית בעולם כולו בישיבות ובבתי הכנסת בארה"ב ובא"י נערכו תפילות לשלומו.

← המשך יומא דהילולא

בימינו האחרונים ידעו מקורבי הגאון ותלמידיו הנאמנים כי חלש הוא וגופו שבור ורצון מלא כאב וייסורים. ידעו כי עבודתו ועמלו ללא ליאות הורסת את בריאותו, בכל זאת האמינו כי נר ישראל הטהור יאיר דרכי תרה ביבשת המסונורת באורות מזוייפים, עד ליום הגדול, הבשורה האיומה על מחלתו האנושה של הגר"א קוטלר זעזעה את הכל ודוקא בימי החודי הטראגיים נתגלתה השפעתו העצומה של הרועה הגדול ושל אהבתם העזה של המוני תלמידיו ברבם הדגול ראש גולת אריאל.

זכרונות תלמידי על דמותו

מתישבים קבוצת תלמידים ומקורבים מסורים של הגאון אבליים ודוויים שבורים ורצוצים אך עתה חזרו מהר המנוחות מדרכו האחרונה של גאון הדור לבית עולמו ומעלים זכרונות מהשבועות והימים המרים שעברו עליהם מאז הותקף הגאון ע"י מחלתו האנושה ועד ליום בו לווהו המוני בית ישראל למנוחת עולמים בירושלים. "ביום הראשון לכניסתו לבית החולים" - רופא אופטימטיסט שנכנס אז לחדרו אמר שראש ההתקפות יעלמו ולא ניאלץ לבצע ניתוח יוכל הגאון לחזור ביום הראשון לשבוע לביתו. בת שחוק נראתה על פניו הלוהטים של הגאון, הוא רמז לי כי אגש אליו ומסר לי מראה מקומות לשיעור שישמיע מיד כשישוב לישיבה. אולם ההתקפות המסוכנות לא נעלמו ולא היה מפלט מניתוח מסוכן שארך כשבוע שעות. הגאון שוב לא חזר לישיבתו ויותר לא השמיע את שיעוריו.

"אבל" - אומר תלמיד אחר - "הוא נשאר ראש ישיבה בפועל עד לרגע האחרון. בהסכם עם הנהלת בית החולים והרופאים סידרנו את שירות תלמידי הישיבה. קבענו שלש משמרות ליממה ובכל משמרה שני תלמידים. בשעות המשמרת תלמיד אחד עמד ליד הדלת מחוץ לחדר, מוכן לכל שליחות, והשני בפנים החדר ליד הדלת עוקב אחרי רבנו בלי הרף. שנים ספורות קודם לכן הצענו לו להעסיק מזכיר או שמש שיקבע זמני קבלת קהל, והגאון סירב בתוקף. כמעט וגער בנו על כי העזנו להציע זאת. עתה הסכים באי רצון".

"קרה כשסיימנו את משמרתו ומחילפי תפס כבר את מקומי, משארתי עוד זמן מה בבית החולים ליד חדרו. איכשהו הבחין בי ראש הישיבה קרא לי ואמר "הלא עליך ללכת לנוח אחרי משמרת כה ארוכה"? ענית לו "נשארת קצת כי אינני עיף" נענה ראש הישיבה: "אם אינך עיף אז אתה מצווה ועומד ללכת ללמוד..."

"אתם זוכרים את פרשת הסוכריה עם המקל?" פתח תלמיד שלישי. "כן!" הם נדים בראשם. סיפור שלם. מאז נותח הגאון נאסר עליו לקבל כל אוכל או משקה באמצעות הפה וניזון מזיקות. היובש בפה גרם לו סבל רב הדיבור נעשה קשה ביותר. היסורים הללו נראו לכמה תלמידים כמיותרים שאפשר למנועם. אחרי שידולים מרובים הסכים רופא תורן כי יקבל סוכריה עם מקל קטן צמוד לה, ילקק אותה קצת וירוחו לו מהיובש האיום. אותו יום, יום רביעי היה, ניגש תלמיד תורן ונתן לו את הסוכריה, הררה הגאון רגע והפטיר "אשמור זאת לכבוד שבת". ביום שיששי הרגישו הרופאים הראשיים בסוכריה ואסרו בהחלט לתת אותה לגאון החולה. ביום רביעי לפרשת תולדות בראשון לכסלו תשכ"ג נתקף הגאון המוטל על ערש דוי בהתקפת לב קשה נוסף ממחלתו האנושה. הלב העשוי חלמיש שטורה וזוכך כמבעים שנה במעונות התורה החל לנוע. הרגישו תלמידי הגאון ובני משפחתו קרובים ורוחקים כי שעת הפרידה האיומה מתקרבת ובאה. לבנו הג"ד שניאור קוטלר שלא נטש את מטת אביו הגדול אמר בקול חלוש "אני רואה דינים גדולים על התורה ברצוני לצאת לגמרי מהגשמיות ולהכנס רק לרוחניות".

נכנסה אליו הרבנית, רעייתו, הבחינה במצבו ואמרה לעודדו. פנתה אליו ומלמלה 'בעה' יהיה טוב'. ענה לה הגאון 'ב"ה כבר טוב. יהיה עוד יותר טוב'.

כל אותו יום וכל אותו לילה שוב לא נטשו התלמידים ובני המשפחה את מיטת הגאון לרגע. בייאוש נדו הרופאים ואמרו שהאסן מתקרב ובא. ולמחרת ביום ה בבוקר ככה נר ישראל וראש גולת אריאל נסתלק למנוחות, בהותירו אחריו את מורשתו האדירה ומפעליו הרבים למען כלל ישראל. ת.נ.צ.ב.ה. (מתוך קונט' לזכרו בעריכת פישל גרלנר וצבריה שפר)

סיפורים לשלחן שבת

זהירות מפגיעה בזולת

להלן סיפור מופלא, המעובד מתוך קונטרס 'מתיקות הימים הנוראים' ויש בו כדי ללמדנו עד כמה עלינו להיזהר לא לפגוע בזולת. להלן הסיפור מפי בעל המעשה: ברצוני לפרסם מעשה, שאירע עימי בבחורותי, וסבור אני, שניתן ללמוד ממנו לקח רב: כשנכנסתי לישיבה גדולה הוותודעת לחברי החדשים שבשיעור א', ומיד הבחנתי בבחור אחד, שמראהו לא היה כל כך נאה בלשון המעטה... בנוסף, הוא היה מעט צולע. את חסאי אני מזכיר - שמכיוון שהייתי בחור נאה, ומרוב גאוותי ורוע מידותי, סלדתי ממנו ולא רציתי אפילו לומר לו 'שלום'. בשעות הערב כשעליתי לחדרי, אמרו לי חברי לחדר, שהבחור המכוער הנ"ל תפס מיטה בחדרי, ושהוא לא מצא מקום אחר רק בסמוך אלי ממש... התאכזבתי ביותר מכך וכעסתי עליו. בשעה העשרה-עשרה בלילה, כשהוא סיים ללמוד הוא עלה לחדר כדי לישון. כשהוא נכנס נדף ממנו ריח לא נעים... באותה שעה גבר עלי יציר ולעיני כולם סתמתי את אפי בידי, והתחלתי לבותו בקול. אמרתי לו: "אי אפשר לסבול את הריח הדוחה שלך... לך לישון במסדרון!", והוסתתי עוד מילים פוגעניות. מאוחר יותר נודע לי, כי הבחור היה יתום מאם, וכיוון שכן היה גם 'שבור לב'. הלה יצא מהחדר בפנים אדומות, עמד בצד המסדרון והתחיל לבכות בצער ובמרירות. לבי לב האבן לא נסמ מכל זה, וגאוותי מנעה ממני להתחרט על מעשתי המכוערים, והמשכתי לדבר עליו דברי גנאי. אומנם לא לידו, אבל לפני חברי לחדר ומשכתי לבנותו. כיוון שאני בעל כשרון להתבדה, הפכתי אותו ללעג וקלס, כאשר הייתי מחקה את הליכתו ותנועותיו. חלק מהחברים צחקו עימי, וחלקם שתקו. חודש אלו עבר וכך גם הימים הנוראים, ועדיין לא שבת בתשובה על מעשתי. אולם יש דין ויש דיין. בימי חול המועד סוכות, יצאתי עם מספר חברים מהישיבה למסלול הליכה ארוך. במהלך המסלול העליתי שוב את הנושא של אותו בחור, והשבתי התחלתי לדבר בגנותו. בחור אחד ירא-שמיים שמע את הדברים הוכיח אותי ואמר "צבור לשונך מרע" (תהלים לד ד), אך אני עשיתי את עצמי, כמי שאינו שומע. הבחנתי, שאותו בחור התרחק ממני, אך לא התייחסתי לזה, והמשכתי לבנות את הבחור על חסרונותיו... בסוף המסלול הבענו למעיין, ומאחר שאני אוהב מאוד לשחות, נכנסתי לשחות במים. בין היתר עליתי לשפת המעיין וקפצתי 'קפיצת ראש' לתוך המים, ואז אירע הנורא ביותר... ראשי נחטב בעוצמה רבה בסלע חד, שהיה בתוך המים!!! כשהי שהיו לידי נבהלו מאוד, ומיהרו להוציא אותי החוצה, כשהם מגלים שאינני מגיב כלל... אחד מחברי התקשר מיד להצלה, וה' המרחם ונותן יד לפושעים, סידר מראש, שאחד מהחברים שטייל איתנו למד 'עזרה ראשונה', ואף הביא עימו את התיק הדרוש לזה. הוא התחיל לבצע בי 'פעולות החיאה', אך גם כעבור דקות ממושכות ליבי לא פעם, ואני כאבן דומם... לאחר דקות ארוכות הגיעו אנשי 'הצלה', ולאחר ניסיונות ממושכים הצליחו בסיעתא דשמיא להשיב את ליבי לפעם, ומיד הבהילו אותי לבית הרפואה. רצה הבורא ודווקא אותו חבר ירא שמיים, שהוכיח אותי לנצור לשוני מרע, הוא זה שהתנדב ללוות אותי לבית הרפואה. לימים הוא סיפר לי, שהוא הבין מיד, מפני מה באה עלי הצרה הזאת - על-שבוייתי את חברי ושפכת את דמו. עד מהרה הגעתי לבית הרפואה ונכנסתי ל'חדר טראומה'. שם הרופאים גילו, כי גולגולת ראשי נחבלה קשות, ואף ישנו דימום משמעותי ממוח. חברי שליווה אותי ישב ואמר תהילים בדמעות כשליבו דואג ומפחד על עתידו. הורי שמעו את מה שהתרחש והגיעו במהירות לבית הרפואה, כשהם מבוהלים ביותר. חברי ששהה לצדי, לפני שחזר לביתו, התקשר לאותו בחור שבוייתי אותו רבות, והתחיל לבכות לו בטלפון עבורי. הוא סיפר לו את כל מה שקרה לי, והתחנן לפניו, שימחל לי בלב שלם. הבחור הנ"ל שהיה בעל לב רחום, אמר שלא הקפיד עלי מעולם, ואף הבטיח להתפלל לרפואתי! לאחר מכן החבר ששהה לצדי, התקשר והודיע לכל תלמידי הישיבה להתפלל עלי. ברחמי שמיים ובניסים מרובים, הדימום במוחי נעצר ויצאתי מכלל סכנה, אך עדיין גולגולת ראשי הייתה חבולה, והחבלה במוח גרמה שיתוק מסוים בפניי והם התעוררו. באותה שעה הבנתי את משמעות הכתוב "מוות חיים ביד הלשון" (משלי יא, כח), וקלטתי, שהכל בא לי בשם הלבנת הפנים ובעת הצר שציערתי את חברי, ובפרט שהוא יתום, ועליו הוזהר הקב"ה בתורתנו הקדושה: "כל אלמנה ויתום לא ענון... כי אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו" (שמות כב, כא).

ביקשתי מחבריי, שידאגו לכך שאותו בחור יגיע אלי באופן דחוף לבית הרפואה. כשהוא הגיע, נישקתי את ידו, כשדמעות רותחות זולגות מעיני וביקשתי את סליחתו. הוא בכה יחד עימי, ואמר, שהוא מוחל לי בלב שלם. הוא הוסיף, כי הוא מעולם לא הקפיד עלי, ושהוא מתפלל לשלומי! כעבור מספר ימים הובלתי ל'שיקום', ולאחר תקופה שבתי לביתי. פני תורנו מעט משותקות, כזוה ניכר בעיוות ובכיעור הפנים. כתבתי כל זאת, למען יראו וייראו, ויש דין ויש דיין, כיוון שבוייתי את חברי על כיעורו ומסכנותו, שהפכתי אני לכמועד ומסכן. כיום אני מבטיח, שלא אשוב לכסילותי, ואני תפילה, שה' ימחל לי על שציערתי את בנו, ויסיר ממני חרון אפו. (פניני עין חמד)

כוחה של שמירת עיניים

ביום שנקלע ר' אפרים למונסי שבני ירוק לצורך שמחה משפחתית, עלה בו הרהור שהפך לזובב טורדני. הוא אמנם נסע לארה"ב לצרכים אחרים, ואמנם מעודו לא פשט יד ללבקש עזרה מאיש, והוא אפילו מתבייש לעשות כן. אולם הרי הוא כבר כאן, ומי כמוהו מכיר את הררי החובות המעיקים עליו, אולי זו הזדמנות טובה לפנות ליהודים נדיבי לב ולבקש את עזרתם... ממחשבה למעשה: ראשית, הוא מעדיף לפנות לשכונת בורו פארק שבברוקלין, המשופעת בנדיבים שאינם מכירים אותו. כדי להצליח, הוא פונה לחבר המתגורר בבורו פארק, ומבקש ממנו להתלות אליו לגיוס הכספים, לא לפני שהוא מוודא שאינו מתבזה בחינם, וצפי ההכנסות עומד על כ-85,000\$. כשהתברר מביע הסכמה, הם מסכמים כי ביום ראשון יסע ר' אפרים למונסי לבורו פארק, ויחזיר ויחלו בגיוס הכספים. בשבת שלפני, קולע לידו של ר' אפרים גיליון בנושא 'שמירת העיניים'. ר' אפרים קורא בו, ונפעם לגלות אוצר ציטוטים מרוממים מספרים שונים, שכולם מנבאים מסר אחד והוא, שיתכן שמיעוד האדם שפע גדול של פרנסה משומר, ממתין לו אוצר של ברכה בהמשך החיים, ובעקבות כך שאינו שומר את עיניו כראוי, ברשה העובדה שהוא נכשל בפגם הראיה, הוא מאבד כמו ידיו - או כמו עיניו שבהקרה זה - את כל הטובה המיועדת לו, את כל השפע שהבורא הכין עבורו! ר' אפרים מביע את חשבוניתו עליו, בורא עולם הוביל את הגיליון הזה לידו - כדי שיקבל החלטה בתחום שמירת העיניים. על אתר הוא מקבל על עצמו לשמור על העיניים בשמירה מעולה ומאדקדקת, כמו שני יהודים הוקפים להגנה רבתי. מעתה לא יביט אנה ואנה ולא יסתכל לכל כיוון, אלא ישמור את עיניו ומבטו טהורים וזכים... ביום שלמחרת החלטתו זו, יום ראשון, הוא עולה לאוטובוס העושה את דרכו למונסי לבורו פארק - כמתוכנן, נוכר בקבלה הטובה שקיבל אמש, לשמור על העיניים מכל משמר, וחולף בו הרהור: 'ארי האוטובוס הזה עובר בדרכו דרך מנהטן, עיר גדולה וסואנת, מסוכנת מאוד לעיניים קדושות. איך זה משתלב עם הקבלה שקיבלתי על עצמי? האם אצליח לשמור את עיניי כיואת למרות המעבר במנהטן עמוסת השילוש הצבעוני וההמוניס הססגוניים?' על אתר הוא מקבל החלטה אמיצה ונחושה, מסיר את משקפיו מאפו, מוריד אותם מעיניו, תוחב אותם עמוק בכיסו. 'בלי משקפיים הרבה יותר קל, ממילא הכל מושטשט לחלוטין'. הוא מהרהר, שמח על התחבולה שנקט, שבתביח את שלום עיניו וטוהרתן. נכון, כתייר מאריך ישראל אל יוכל לצפות בנופי הדרך ממונסי בואכה בורו פארק, גם את העיר מנהטן שהכל שחים לשמור על עצמותה לא יזכה לראות, ועדיין - המחיר הזה כדאי, כדי לשמור על קדושת עיניו וזאת! למזל לך להסתובב ולפשוט יד? פארק, בתום נסיעה ארוכה נטולת משקפיים, חברו יוצא לקבל את פניו, ואומר לו בפשטות: 'האמת, שמיד אחרי שיצאת לדרך, חשבת שפשוט מיותר שאתה בא. אם עוד לא היית עולה לאוטובוס - הייתי משאיר אותך במונסי... הרי אתה חף מניסיון, גיוס כסף עבורך גורם לך להתבייש, למזל לך להסתובב ולפשוט יד? אני יכול לעשות זאת עבורך, אסתובב בשבילך, אתרים נדיבי עם למענך, אשתדל לגייס לך לא פחות ממאה אלף ש"ח! ר' אפרים מופתע והמום, ולפתע קולט: בשעה שקיבל החלטה להסיר את המשקפיים - באומר שעה ממש החליט חברו כי לא נאה שיסתובב ויפשוט יד, וגמר אומר לעשות את העבודה במקומו! עתה הוא יכול לשוב על עקבותיו, חברו דואג לגיוס כסף, בסכום עתק שלא עלה על דעתו, בלי להתאמץ, בלי להתבייש, בלי לפשוט יד - רק בזכות השמירה על העיניים! ואכן כך קרה: כעבור כמה ימים, שלח לו חברו למעלה ממאה אלף ש"ח שגייס מנדיבי עם בבורו פארק, הון עתק שר' אפרים אפילו לא חלם עליו. ומשקיבל את הכסף היה בדרכו לארץ, כשהכסף מוצג בלח המשקפיים - עמוק עמוק בתוך התיק, כי ר' אפרים כבר יודע שהשמירה על העיניים היתה המפתח שהוביל לאוצר הכלכלי הענק הזה!

(המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בירדמן שליט"א, מובא בגליון פניני פרשת השבוע)

אחינו כל בית ישראל. הנתנים בצרה ובשביה. העומדים בין בים ובין בפישה. המקום ירחם עליהם ויציאם מצרה לרחוק. ומאפלה לאורה. ומשעבוד לגאולה. השתא פגעלא לבין קרוב. ונאמר קרוב. הגליון הוקדש לזכות הלבויים שישבו לביתם בריאים ושלמים. לרפואת הפצועים, ולע"נ הקדושים ה"ד

© כל הזכויות שמורות. לכל הנוגע לעלון: Z7178090@GMAIL.COM או פב' 052-719-40-51. אנא עזרו לזכות את הרבים בדברי תורה, ושכרם הרבה מאוד. לע"נ ר' דב ב"ר שמואל ז"ל